

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.40 (3160) ●

● ЧАЦВЕР, 22 КАСТРЫЧНІКА, 2009

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Калі ласка, у нашу хату!
Лепшыя аграсядзібы вызначылі ў Магілёўскай вобласці
Стар. 2

Прадзед і праўнук
У Грэцыі прэм’ер-міністрам стаў Георгіос Папандрэу, нашчадак Зыгмунта Мінэйкі з Ашмяншчыны
Стар. 3

Пушкін у гасцях у Купалы
Беларускія і расійскія музейшчыкі ствараюць цікавыя сумесныя практы
Стар. 4

ГОД РОДНАЙ ЗЯМЛІ

У далонях запаведнай прыроды

Сёлета шырока адзначаецца 600-годдзе з часу надання Белавежскай пушчы статуса запаведнай тэрыторыі. На пачатку кастрычніка з гэтай нагоды ў самым старажытным лесе Еўропы ладзіліся ўрачыстасці, сюды прыехалі прадстаўнічыя дэлегацыі з дзесятка краін. Такая ўвага — і павага — да аднаго з галоўных беларускіх брэндаў зразумелая: Пушча ўключана ў Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны, удастоена спецыяльнага дыплама Савета Еўропы як эталонная прыродаахоўная ўстанова. Сюды па здароўе і добрыя ўражанні прыязджаюць штогод да 300 тысяч турыстаў з усяго свету. “Авеяная легендамі Белавежская пушча — апошні вялікі лес Еўропы, дзівосны помнік прыроды, які многія называюць адным з цудаў свету. І гэта сапраўды так! Гэта больш чым цуд свету,” — адзначыў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, выступаючы перад гасцямі ўрачыстасці.

Іван Ждановіч

Вядома ж, цяпер Белавежская пушча — не проста ўнікальны лес... Шмат сродкаў дзяржава ўкладвае ў развіццё там неабходнай інфраструктуры. У Нацыянальным парку ёсць Дом экалагічнай асветы, Музей прыроды, памесце Дзеда Мароза, можна пажыць у сучаснай гасцініцы. Сотні людзей працуюць, кожны па-свойму, на тое, каб сустрэча гасцей з запаведнай прыродай была яркай, камфортнай, пазнавальнай. Напрыклад, адным з каштоўных сувеніраў свята стаў

цудоўны фотаальбом “Белавежскае дзіва”, выпушчаны выдавецтвам “Беларусь”. Яго аўтары — апантанія свайго справы навукоўцы, Ігар Бышнёў і Мікалай Чэркас. Выданне, у якім звыш 700 фотааздымкаў, атрымалася цікавым для шырокага кола чытачоў. Між іншым, кніга “Белавежскае дзіва” сёлета па выніках рэспубліканскага конкурсу прызнана лепшым беларускім выданнем, а кандыдат біялагічных навук Ігар Бышнёў — лепшым айчынным фотамастаком.

Помніца, на прэзентацыі кнігі ў Нацыянальнай бібліятэцы Ігар

“Каранаваныя асобы” Белавежскай пушчы

Бышнёў захоплена гаворыць пра багацці пушчы, пра тэрыторыі-рэкардсмены па колькасці старых дрэваў, розных экасістэм, разнастайнасці арганізмаў. І засяроджваў увагу на тым, як цесна спалучаны ў жыцці пушчы і гісторыя, і культура народа, і сама прырода.

Пра тое ж, якой самааддачы патрабуе праца фатографа-анімаліста, прамаўчаў. А Мікалай Чэркас у адным з інтэрв’ю прызнаўся: каб зрабіць рэдкі здымак, яму часам даводзілася суткамі не вылазіць з балотаў, тыднямі начаваць у лесе...
→ Стар. 2

ВЕСТКІ

Па здароўе — да суседа

Месцы адпачынку ў Беларусі вабяць гасцей з Літвы шэрагам істотных пераваг

Нядаўна ў Вільнюсе прайшоў літоўска-беларускі круглы стол, прысвечаны турыстычным стасункам паміж краінамі-суседкамі. “Усяго сабралася каля 60 чалавек, я ўдзельнічаў у размове па запрашэнні Міністэрства спорту і турызму разам з дырэктарамі нашых буйных санаторыяў, маю на ўвазе “Радон”, “Парэчча”, “Рассвет-Любань” і “Сасновы бор”, — дзеліцца ўражаннямі Віктар Панамароў, намеснік гендырэктара прадпрыемства “Белаграздраўніца”. — Галоўны акцэнт рабіўся на тым, што суседзям часцей хочацца бываць адзін у аднаго, а развіваць кантакты ў сферы турызму — справа ўзаемавыгадная”.

Сёння ў Беларусі ёсць адметныя аздаравленчыя прыродныя фактары, і яны аб’ектыўна больш даступныя, чым у суседзяў. Тут можна казаць пра радонавыя крыніцы, сапрапелевыя гразі, каштоўныя мінеральныя воды, сетку дзіцячых санаторыяў. Немалаважна, што ў беларускіх санаторыях кошты ніжэйшыя. “Я прааналізаваў цанавую палітыку на такія паслугі ў Друскінінкаі і параўнаў іх з нашымі, — гаворыць В.Панамароў. — Цяпер пражыванне ў “Радоне”, самым магутным санаторыі ў нашай сістэмы, каштуе каля 22 еўра за суткі, у літоўцаў — 37-40. Кошт вышэй амаль удвая. Прааналізаваў і інтэнсіўнасць аздаравлення: яны ўкладваюць у кошт пуцёўкі ў дзень каля трох працэдур, а мы пяць-шэсць. Факты красамойныя...”

Між іншым, літоўскія тураператары, як і іх кліенты, і самі ўмеюць лічыць. Яны казалі на круглым stole, што літоўцам падабаецца ехаць на аздаравленне ў Беларусь. Да прыкладу, у тым жа “Радоне” за год бывае больш за 70 чалавек з Літвы. Вялікія спадзяванні на пашырэнне кантактаў за кошт гэтак званай 50-кіламетровай бязвізавай зоны, куды ўвойдзе і Вільнюс. Цяпер, заўважым, віза каштуе 60 еўра. І санаторый “Парэчча”, што пад Гродна, за 12 кіламетраў ад Друскінінкаі, патрапляе ў гэтую зону. Таму спецыялісты ўпэўнены: лячэбны турызм мае добрыя перспектывы ў нашых узаемадачынненях.

ТРАДЫЦЫ

Вяртанне цераз 225 гадоў

У Мінску адноўлена беларуская опера, прэм’ера якой адбылася ў Нясвіжскім палацы князёў Радзівілаў больш за два стагоддзі таму

Ніна Шпакоўская

Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь распачаў новы сезон прэм’ерай оперы «Чужое багацце нікому не служыць». Варта нагадаць, што акурат 225 гадоў таму гэты спектакль быў пастаўлены пры Нясвіжскім двары вядомага свайго схільнасцю да пацех Караля

Станіслава Радзівіла па мянушцы Пане Каханку. Аўтарам музыкі быў нямецкі кампазітар Ян Голанд, які 20 гадоў працаваў у Нясвіжы па запрашэнні вальможнага пана. За гэты час ім былі напісаны вядомая «Агатка», два балеты і іншыя музычныя творы, якія радавалі Караля Радзівіла і яго гасцей, сярод якіх аднойчы быў і кароль Рэчы Паспалітай Станіслаў Аўгуст

Панятоўскі. Пастаноўка «Чужога багацця...» — прэм’ера ў розных сэнсах. Доўгі час опера лічылася згубленай. Толькі напрыканцы 1990-х ноты былі выпадкова знойдзены беларускай даследчыцай Вольгай Дадзіёмавай у кракаўскім архіве. Мастацкі кіраўнік творчага аб’яднання «Беларуская капэла» Віктар Скорбагатаў стаў ініцыятарам аднаўлення твора.

Менавіта ён на працягу дзесяці гадоў натхняў рабочую групу на нялёгкаю працу па ажыўленні оперы: мастацкі кіраўнік ансамбля салістаў «Класік-авангард» Уладзімір Байдаў узнавіў партытуру, Васіль Сёмуха пераклаў вершаваныя фрагменты оперы з польскай і нямецкай моваў, а драматург-рэканструктар Сяргей Кавалёў напісаў лібрэта.
→ Стар. 3

Крокі насустрач

Аляксей Белавусаў

Еўрапейская камісія лічыць перспектыўным пытанне пра палягчэнне візавага рэжыму для грамадзян Беларусі. Пра гэта паведаміў на прэс-канферэнцыі ў

Мінску часовы павераны ў справах Еўрапейскай камісіі ў Беларусі Жан-Эрык Хольцапфель.

“Цяпер кошт візаў у краіны Еўрапейскага саюза для беларусаў складае 60 еўра, — нагадаў ён. — Першым крокам магло б быць па-

гадненне пра палягчэнне візавага рэжыму і зніжэнне кошту візаў”. А другім крокам, лічыць Жан-Эрык Хольцапфель, стане ўвядзенне бясплатных віз і працяг работы для дасягнення канчатковай мэты — адмены візавага рэжыму.

Гаспадары беларускіх аграсядзіб умеюць сустрэць гасцей

Калі ласка, у нашу хату!

Лепшыя аграсядзібы вызначылі ў Магілёўскай вобласці

Андрэй Асфура

Гаспадары аграсядзіб гэтага рэгіёна збіраліся на “Залахвенскі фест”, які прайшоў у Быхаўскім раёне. Як паведаміла старшыня праўлення Беларускага грамад-

скага аб’яднання “Адпачынак у вёсцы” Валерыя Кліцунова, лепшай у намінацыі “Стыль і гармонія” прызнана аграсядзіба “Ізабэла” з Бабруйскага раёна. Узнагароду “За захаванне беларускіх традыцый” атрымаў ула-

дальнік сядзібы “У Лукамор’я” (Круглянскі раён). А найбольш гасціннай прызналі сядзібу “У цёткі Валі” (Магілёўскі раён). У катэгорыі “Здаровы лад жыцця” перамог “Гасцінны двор” з вёскі Залахвенне, дзе і праходзіў фестываль. Нарэшце, узнагарода за захаванне кулінарных традыцый дасталася гаспадару сядзібы “Любуж” — яна месціцца ў Магілёўскім раёне.

“Гэта першы абласны фестываль, прысвечаным аграэкатурызму, — адзначыла Валерыя Кліцунова. — Вельмі важна, што ён прайшоў менавіта ў Магілёўскай вобласці, якая па тэмпах развіцця аграэкатурызму крыху адстае ад іншых рэгіёнаў”.

ВЕКАПОМНАЕ

Жывыя галасы памяці

У кнігах, прэзентаваных у Мінску, сабраны гісторыі, якія расказаны праз слёзы і цяжкія ўспаміны

Ніна Шпакоўская

Як вядома, Асвенцым быў самым буйным лагерам з усіх створаных фашыстамі. На 175 гектараў прыходзілася больш за 300 баракаў і пяць крэматорыяў. Аляксандра Барысава трапіла ў Аўшвіц шасцігадовай, але і дагэтуль яскрава помніць вышкі з салдатамі, калючы дрот пад высокім напружаннем, якім у два рады была абнесена тэрыторыя лагера. Яна кажа, што кнігі «Лагер смерці Асвенцым: жывыя сведчанні Беларусі» і «Вайна і украдзеныя гады: сведчанні остэрбайтараў Беларусі» прысвечаны ўсім ахвярам вайны, блізім і родным аўтараў успамінаў. А таксама малодму пакаленню, якое павінна ведаць гісторыю, каб прадухіліць паўтарэнне страшных падзей.

Зборнікі падрыхтаваны ў Гістарычнай майстэрні Мінскага міжнароднага адукацыйнага цэнтра імя Яаханеса Рау. Майстэрня знаходзіцца на месцы былога

мінскага гета ў адным з нямногіх будынкаў, што ацалелі. Вокны тут завешаны чорнай тканінай з фотаздымкамі закатаваных у гета. На сценах выбіты імёны загінулых у канцлагеры Малы Трасцянец. Гэта своесаблівая капліца, у якой можна памінуць памерлых. А яшчэ гэта месца для сустрэч.

За гады існавання Гістарычнай майстэрні яе наведалі каля 50 тысяч чалавек з 32 краін. Тут праводзяцца самыя розныя мерапрыемствы, скіраваныя на фарміраванне сумеснай еўрапейскай культуры памяці, а таксама на канчатковае прымірэнне паміж народамі. У майстэрні працуюць некалькі клубаў, створаных студэнтамі і школьнікамі. Напрыклад, клуб маладых гісторыкаў распрацоўвае сёлета “тэму паўсядзённасці вайны”, а клуб гісторыкаў-германістаў даследуе феномены германскага нацыянал-сацыялізму і савецкага сталінізму з мэтай раскрыць,

прадухіліць фарміраванне той логікі, што вядзе да стварэння шырокай сістэмы насілля.

Хутка ў майстэрні адкрыецца выстаўка фотаздымкаў з гісторыі Магілёўскага гета. Фашысцкія салдаты і афіцэры рабілі іх, каб пахваліцца саслужыўцам ці напалохаць непакорных. Трыццаць арыгінальных фотаздымкаў, за якімі лёсы сотняў людзей, гавораць нашмат больш, чым лічбы і факты ў падручніках.

“Трэба памятаць, што першыя крокі па інтэграцыі ў межах еўрапейскай супольнасці былі зроблены менавіта тымі, хто прайшоў канцэнтрацыйныя лагеры і гета, — нагадвае пасол Германіі ў Беларусі Гебхардт Вайс. — Гэтыя людзі сустрэліся пасля вайны, і сама сабой з’явілася думка разам адшукаць прычыну ўсяго, што ім давялося перажыць. Прымірыцца з жахам вайны немагчыма. Але магчыма адкрыць сэрцы для прымірэння народа з народамі і чалавека з чалавекам”.

У далонях заповеднай прыроды

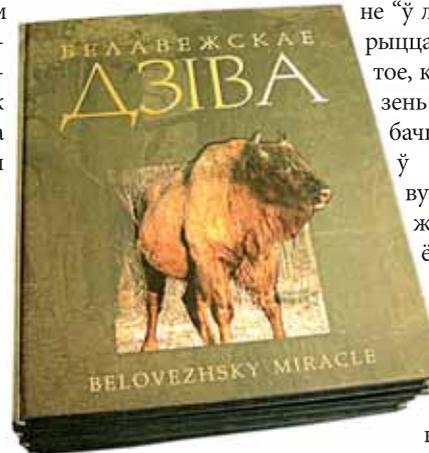
(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Ігар Бышнёў, старэйшы навуковы супрацоўнік Бярэзінскага біясфернага заповедніка, па сутнасці, круглы год жыве з прыродай у адным рытме, штодзень адчувае яе пульс. Як прызнаўся мне, працуе па 16–18 гадзін штодзень, аднак большасць часу праводзіць “удалечыні ад цывілізацыі”, на ўлонні заповеднай прыроды. Яго можна зразумець: у Беларусі каля паўтары тысячы асоба ахоўных прыродных тэрыторый, а ўсяго яны займаюць звыш двух мільёнаў гектараў. І ўсюды хочацца пабываць... Таму і плён працы аптыміста Бышнёва ўражае. Ён аўтар і сааўтар шэрагу кніг, фотаальбомаў аб прыродзе “Спеў глушца”, “Скарбы прыроды Беларусі”, “Трыпяць — жывая вада Палесся”. А яшчэ Бышнёў — сцэнарыст, рэжысёр, апэратар, аўтар фільмаў і сацыяльных відэаролікаў, якія атрымліваюць галоўныя прызы на міжнародных тэле- і кінафестывалях. У ліку апошніх — поўнамэтражная работа “Рака жыцця”, прэзентаваная летам. Навукова-папулярны фільм, па словах аўтара, завяршае яго чарговы “прыродны” кінацыкл, у які ўвайшлі раней створаныя “Зачараваныя балоты” і “Вялікі лес”. Атрымліваў Бышнёў прэстыжныя лаўры і на галоўным тэлевізійным конкурсе краіны “Тэле-вяршыня” — як лепшы апэратар праграму “Мільён пытанняў аб прыродзе”, што чацвёрты год выходзіць у эфіры тэлекампаніі “Мир”.

Гаворачы пра сваю дату нараджэння, 7 студзеня, Ігар усміхнуўся: “Ведаеце, які падарунак у мяне быў на дзень 40-годдзя? Якраз тады, 7 студзеня 2004 года, я атрымаў Спецыяльную прэмію Прэзідэнта ў галіне культуры і мастацтва за цыкл фільмаў аб прыродзе Беларусі, у іх ліку “Апошнія арлы”, “Царства баклану і цапель”. Вядома ж, працавала разам са мной цэлая група, і такая камандная перамога нас вельмі натхніла на далейшую працу. І пазней, у 2007-м, мы атрымалі і другую Спецыяльную прэмію — за наш Чарнобыльскі цыкл. Ён ствараўся на заказ Міністэрства культуры ў “Беларускім ві-

дэацэнтры”, з якім я плённа супрацоўнічаю з 1999 года”.

Сын урача з Гарадоцкага раёна Віцебшчыны, які з залатым медалём закончыў школу, спачатку крыху расчараваў сваіх настаўнікаў: пайшоў не ў матэматыку, у якой быў вельмі моцны, а на біяфак Беларускага дзяржуніверсітэта. “З дзяцінства падабалася прырода, фотапалаванне, — тлумачыць Ігар свой выбар. — Між іншым, і абодва сыны ідуць па маіх слядах. Са старэйшым Мікітам, студэнтам геаграфічнага факультэта, мы ўжо ездзім разам у экспедыцыі, а малодшы вучыцца на маім, біялагічным факультэце”. Па словах Бышнёва, яму было вельмі цікава працаваць у Белавежскай пушчы, бо “гэта наш брэнд, вяршыня ўсёй экалагічнай работы”, аднак ёсць у Беларусі мноства іншых цікавых месцаў. “Самае важнае, і для мяне гэта надзвычай цікава, назіраць паводзіны не рэдкіх арлана, а звычайнага вераб’я, — разважае Ігар. — У мяне цяпер добрая вопытка, назіраю ў прыродзе здалёку за любой жывой істотай — яна паводзіць сябе натуральна, не баіцца мяне. І, скажам, дэталі рухаў вераб’я такія ж цікавыя, як і ў зубра! А вераб’я ж можа назіраць кожны, і не трэба далёка ехаць. Я ціха не “ў лоб”, як гаворыцца, і агітую за тое, каб мы штодзень назіралі, бачылі жыццё ў прыродзе, вучыліся ў яе, жылі разам з ёй. Скажам, у Мінску, ды і ў любым іншым горадзе, процьма вераб’ёў, ва-

рон, качак, сінчак... Па назіраіце за імі — і вы атрымаеце асалоду. А якія экзоты залятаюць! Дарэчы, фільм “Прырода ў горадзе” ў мяне ў планах.

...Слухаючы Ігара, адразу згадваю, як жывучы ў мінскай Серабранцы, у раёне Лошыцкага парку, зімовай ноччу я назіраў... скокі зайца-русака на заснежаным газоне ля дванаццаціпавярховага гмаха. І таму добра разумею, чаму Ігар не выглядае стомленым сваёй працай, і адкуль у яго сілы прыгожа ўсміхацца.

Мовай, песнямі, малюнкамі...

Больш за 150 эстонскіх гімназістаў удзельнічалі ў конкурсах, прысвечаных Беларусі

У гімназіі горада Табасалу прывялі віктарыну «Што я ведаю пра Беларусь?», а таксама конкурс «Я малюю Беларусь». У творчых спаборніцтвах прынялі ўдзел навучэнцы з сямі гімназій Хар’юскага павета. Конкурсы і віктарына былі

арганізаваны з удзелам беларускага консульства, прадстаўнікі якога ўручылі пераможцам і прызёрам дыпломы і каштоўныя падарункі.

У холе гімназіі таксама былі ўрачыста адкрыты фотавыстава БелТА «Сучасная Беларусь» і выстава «Беларуская маляванка» — на ёй прадстаўлены работы навучэнцаў Полацкай мастацкай школы.

Вяртанне цераз 225 гадоў

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 1)

Але, па словах Віктара Скорабагатава, паставіць твор на сцэне было нялёгка:

— Прыгадаю, што толькі невялікая частка «Рэквіема» запісана самім Моцартам. Астатняе — праца яго вучня Зюсмаера. Але яму было не цяжка гэта зрабіць: па-першае, Моцарт усё патлумачыў, прадставіў сваё бачанне твора; па-другое, Зюсмаер жыў у тым жа часе, што і яго настаўнік, ён думаў тымі ж катэгорыямі. Нам жа давалося ўдасканальваць свае веды пра эпоху класіцызму, пра тэатр і жанравую разнастайнасць таго часу. Нам трэба было ведаць, якой была практыка ў Нясвіжы, як мыслілі тады жыхары горада. Дарэчы, першапачаткова дзея оперы адбывалася не ў Нясвіжы, а на вёсцы — як і ў «Агатцы».

Але, зрабіўшы аркестроўку і паслухаўшы, што ў нас атрымліваецца, мы ўбачылі супярэчнасць: музыка клікала ў Вену ці Парыж, але ніяк не да пастаральнага наваколля. І тут мы ўзгадалі, што ў XVIII стагоддзі Нясвіж называлі маленькім Парыжам. Таму мы змянілі

На опернай сцэне — ідылічная карціна з жыцця ў старадаўнім Нясвіжы

месца дзеі — і ўсё стала на свае месцы.

Фабула твора тыповая для вадэвіля XVIII ст. Ёсць дзяўчына, у якой «вецер у галаве свішча», ёсць закаханы ў гэтую дзяўчыну юнак, у якога «вецер у кішэнях свішча», і ёсць бацька гэтай дзяўчыны, які шукае радзівілаўскі скарб. Агульную карціну як нельга лепш дапаўняе не надта цвярозы лакей у карунках і напудраным парыку, а таксама балетмайстар месце Жан, гатовы на «найрэйшыя подзвігі» дзеля «найпрыгажэйшых жанчын».

— Мы нездарма ўвялі ў

твор месце Жана і старога лакея, які раней, відавочна, быў прыгонным акцёрам, — працягвае маэстра Скорабагатаў. — Нездарма мы перавялі Янака з парабкаў у акцёры нясвіжскага тэатра. У Радзівілаў было два балетныя вучылішчы: у Нясвіжы і Слуцку. Многія з прыгонных навучаліся майстэрству танца і песні ў Заходняй Еўропе. А калі такой магчымасці не было, дык настаўнікаў запрашалі ў Нясвіж. Так, пры двары Радзівілаў працавалі чэшскі кампазітар з сусветным імем Ян Дусік, капельмайстар Альберціні, ба-

летмайстар Дзюпрэ. Наш Янак, відавочна, вучыўся ў замежжы. Ён свабодны, лёгкі, па сваіх поглядах адрозніваецца ад акружэння: за гэта яго і пакахала Кася.

А Радзівілаўскі скарб аказваецца заклітым. Адрэпціраваўшы наступленне, «нячысцікі» пад кіраўніцтвам Янака рушаць да «старога хціўца» Чужапанка, які прысеў ля паказальніка з надпісам «Грошы тут», і адбіраюць яго назапашанае гадамі дабро. Але вадэвіль без шчаслівага вяселля — не вадэвіль. Янак «перамагае» чарцей і атрымлівае згоду

на заручыны з мілай сэрцу Касяй.

Опера яднае ў сабе нацыянальныя беларускія і агульнаеўрапейскія матывы. Чужапанак так і сыпле прыказкамі ды прымаўкамі, а потым выконвае арыю, у якой можна распазнаць адзін старадаўні лакальны нясвіжскі матывычкі. У другіх партыях чуюцца ўжо Моцарт. І гэта, па словах Віктара Скорабагатава, цалкам натуральна, бо Голанд мысліў катэгорыямі і паянцямі сваёй эпохі.

— Падчас рэканструкцыі мы заўважылі шмат момантаў, вядомых нам па

іншых паўночнагерманскіх музычных асяродках. Напрыклад, апошнія фразы арыя Янака вельмі падобныя да матыва з оперы «Арфей і Эўрыдыка» Глюка. Зразумеўшы гэта, мы пачалі выстройваць усю лінію арыя, арыентуючыся на Глюка. Хутчэй за ўсё Голанд зрабіў бы тое ж самае. Дарэчы, гэты ж матывычкі чуваць у хоры паляўнічых з оперы «Чарадзейныя стралякі» Вебера. Але ж Голанд выкарыстаў яго на гадоў сорак раней за Вебера. Такім чынам, існавалі музычныя клішэ ў творчасці ўсіх кампазітараў таго часу. І Беларусь таксама знаходзілася ў прасторы тых заходнееўрапейскіх стандартаў.

Пасля прэм'еры глядчы дружна дзяліліся ўражанымі. Адным спадабаўся трапны гумар, якім насычаны спектакль, іншыя запамнілі момант, калі ў дзёку ўключыўся маэстра Вячаслаў Воліч. Многія адзначылі выдатную акцёрскую ігру Аляксандра Кеды, які выконваў ролю Чужапанка.

Дж. Вердзі сказаў неяк: часам трэба вярнуцца назад, і гэта будзе прагрэс. У нашым выпадку так і атрымалася.

Прадзед і праўнук

У Грэцыі прэм'ер-міністрам стаў Георгіас Папандрэу, нашчадак Зыгмунта Мінэйкі з Ашмяншчыны

Адам Мальдзіс

1925 года.

Сваім земляком (родная мая Астравеччына побач з яго Ашмяншчынай) Зыгмунта Газдава Мінэйкам (распаўсюджанае беларускае напісанне Мінейка трэба лічыць неадпаведным) цікаўлюся даўно. Мусіць, з таго часу, як у Кракаве мне пашчасціла адшукаць рукапісныя ўспаміны Мінэйкі «З тайгі — пад Акропаль». Абапіраючыся на іх, я напісаў артыкул пра яго, ганаровага грамадзяніна Грэцыі, для маёй кнігі «Падарожжа ў XIX стагоддзе» (1969). Праз два гады ў Варшаве не без майго садзеяння выйшла на польскай мове з друку мемуары Мінэйкі «З тайгі — пад Акропаль: Успаміны з 1848–1866 гадоў». Туды, аднак, увайшоў далёка не ўвесь тэкст мемуараў: апошні запіс у іх зроблены 16 снежня

Апошні мой артыкул пра нашага славутага сучасніка быў змешчаны ў газеце «СБ-Беларусь сегодня» адносна нядаўна, 7 чэрвеня 2007 года, і тэкст «Ошмянский инсургент, сибирский каторжник, почетный гражданин Греции» лёгка знайсці ў інтэрнэце. Таму спынюся толькі на асноўных фактах жыцця Зыгмунта Мінэйкі, поўнага незвычайных прыгод і гераічных учынкаў. Нарадзіўся будучы паўстанец ў 1840 годзе ў сям'і шляхты сярэдняй заможнасці Цацыліі з Шукевічаў і Станіслава Мінэйкаў у вёсцы Балванішкі (цяпер Зялёны Лес) Ашмянскага павета, непадалёку ад Галышан. Бацькі выхоўвалі яго ў традыцыях тайных віленскіх згуртаванняў моладзі філаматаў і філарэтаў. У доме Мінэйкаў часта бывалі жандарскія

Георгіас Папандрэу ўме перамагаць

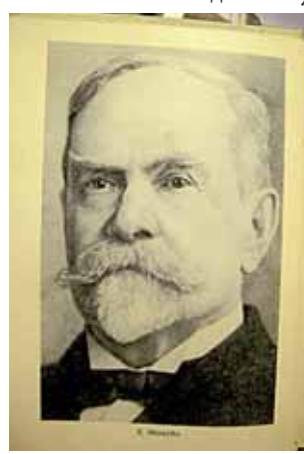
ператрусы. Павучыўшыся ў Вільні і Пецярбургу, Зыгмунт вясной 1861 года, калі разгаралася паўстанне Кастуся Каліноўскага, хадзіў пераапрапануты ў сялянскую светку з рэвалюцыйнымі заклікамі па навакольных беларускія «Гутаркі». А калі і на Ашмяншчыне ўспыхнула паўстанне, Мінэйка ўстанавіў сувязі з тайным згуртаваннем «Пянтковічаў», якое збіралася па пятніцах у Ашмянах, атрымаў ад паўстанцаў ўрада ў Вільні загад стаць ваенным начальнікам Ашмянскага павета і неўзабаве ўзначаліў атрад, які накіраваўся ў бок Налібоцкай пушчы. Але каля Расолішак інсургентаў акружылі царскія войскі. Сілы былі няроўныя, і атрад рассыпаўся, а яго паранены і абясцелены

камандзір трапіў у палон.

Дастаўленага ў Вільню Мінэйку сумна славыты генерал-губернатар Міхаіл Мураўёў, празваны «вешальнікам», загадаў «пасля выздараўлення павесіць». Але родзічам удалося (вядома, не дарма) замяніць смяротную кару на 12 год катаргі ў Сібіры. Вольныя пасяленцы ехалі туды на фурманках, а катаржнікі ішлі ў кайданах услед. У Томску адзін з пасяленцаў памёр, і падобнаму з аблічча Мінэйку патаемна перадалі яго пашпарт. Тым не менш сітуацыя заставалася небяспечнай. Па купленым пашпарце інсургент адважна даехаў да Піцера, знайшоў там грошы, пакінутыя маці, і за іх купіў білет на параход да Францыі. Там удзельнічаў у ваенных падзеях Парыжскай камуны,

як інжынер будаваў чыгункі ў Балгарыі.

Але другой радзімай вандроўніка была ўсё ж Грэцыя: ён стаў галоўным інжынерам правінцыі Эпір і Фесалія. У 1878 годзе пачаў

Зыгмунт Мінэйка

археалагічныя пошукі старажытнага храма ў Дадоне і знайшоў яго. За гэта, а таксама падрыхтоўку Пер-

скага алімпійскага гульні ў Афінах (1896) і шматлікія тапаграфічныя карты парламент прысвоіў яму тытул ганаровага грамадзяніна краіны (1910). У 1912–1913 гадах, нягледзячы на паважаны ўзрост, ён мужна змагаўся з туркамі, спланаваў удалы штурм непрыступнай крэпасці Яніна, за што атрымаў самы прэстыжны Залаты крыж заслугі.

У 1921 і 1922 гадах Мінэйку ўдалося пабываць на радзіме, у Балванішках. Памёр ён 27 снежня 1925 года. Пасля яго засталіся тры дачкі, найбольшую папулярнасць сярод іх мела Соф'я, якая выйшла замуж за вядомага палітыка Жоржа Папандрэу. Іх сын Андрэас стаў прэм'ер-міністрам краіны, а ўнук Георгіас узначаліў апазіцыйную партыю ПАСОК.

Нядаўна да мяне зайшла дэпутат Палаты Прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі, член яе Пастаяннай камісіі па міжнародных справах і сувязях з СНД Валяціна Лузіна. Яна, калі была старшынёй Ашмянскага райвыканкама, чытала мае артыкулы пра Мінэйку і таму рашыла парадаваць мяне весткай: Усягрэчаскі сацыялістычны рух, які ўзначальвае Георгіас Папандрэу, перамог на парламенцкіх выбарах. Крыху пазней стала вядома, што 57-гадовы Георгіас зацвердзіў склад новага ўрада, у якім заняў пасты старшыні і міністра замежных спраў.

СПАДЧЫНА

Пушкін у гасцях у Купалы

Беларускія і расійскія музейшчыкі ствараюць цікавыя сумесныя праекты

Іван Ждановіч

“Сказка — ложь, да в ней намёк...” — сцвярджаў паэт, звяртаючыся да “добрых молодцев”. Цікава, дарэчы, чаму менавіта ў сумна вядомым 37-м Янка Купала ўзяўся за пераклад паэмы “Медны вершнік”? Ну вельмі ж знакавы ў ёй казачны сюжэт... Можа, створаны Пушкіным вобраз нечага халоднага, грознага, бяздушнага, што няўхільна пераследуе чалавека, якраз паклаўся на тагачасныя перажыванні Песняра? А заадно ж і добра было яму неяк засведчыць “каму трэба”, што абвінавачванні яго ў нацдэмаўшчыне — беспадстаўныя: да рускага Пушкіна мы — з усёй душой... Між іншым, на выставе “Казкі Пушкіна”, якая дэманструецца ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы, выстаўлены і гэты ўнікальны пераклад паэмы.

“Ідэя праекта ўзнікла год назад, у кастрычніку, калі я сустракалася з Яўгенам Багатыровым, дырэктарам Дзяржаўнага літаратурнага музея Аляксандра Пушкіна ў Маскве, — задаволенна супрацоўніцтвам з расійскімі калегамі дырэктар Купалаўскага музея Алена Мацевасян. — А сёлета ў маі мы заключылі дамову, каб больш сістэмна працава-

На выставе “Казкі Пушкіна” — прыцягальныя экспанаты

ць, ладзіць сумесныя выставачныя і культурна-адукацыйныя праекты. Выстава “Казкі Пушкіна” — першы сярод іх, і вельмі сімвалічны, бо рэалізаваны ў рамках Года Расіі ў Беларусі. А прысвечаны ён 210-м угодкам Аляксандра Пушкіна”.

Пэўна, кожны рускі, а пазней і савецкі мастак лічыў за гонар “пасупрацоўнічаць” з самім Пушкіным. У фондах маскоўскага музея класіка сабраны сотні іх работ, копіі прыехалі ў Мінск. Цікава разглядаць ілюстрацыі да пушкінскіх казак, а таксама

эскізы дэкарацый і касцюмаў да спектакляў па іх матывах. Уражваюць і партрэты Пушкіна, яго акружэння, краявіды мясцін, у якіх жыў Аляксандр Сяргеевіч, ствараючы казачныя светы. А на копіях яго рукапісаў можна пабачыць, што не ўсё лёгка даецца і геніям: творчасць — гэта праца. Што ж, добры ўрок для школьнікаў, якія пераважаюць сярод наведвальнікаў выставы. А юныя мастакі ходзяць у музей над Свіслаччу... павучыцца ў Пушкіна маляванню: як вядома, ён быў першым ілюстратарам сваіх

твораў. І ў чарнавіках казак ёсць ягонаю рукою зробленыя вельмі яркавыя, проста бліскучыя малюнкi. Радуе, што знайшлося на выставе месца і твораў з пушкініянна вядомых нашых майстроў Арлена Кашкурэвіча, Барыса Заборова, Алены Лось...

Зрэшты, раздзел “Пушкін і Беларусь” — гэта асобная старонка выставы, зробленая на матэрыялах з фондаў Купалаўскага музея. Тут можна пабачыць пушкінскія творы, выдадзеныя ў розныя гады, у тым ліку і на беларускай мове. Дарэчы, дасведчаныя

людзі пытаюць у арганізатараў: а чаму не расказалі, напрыклад, пра “беларускія карані” пушкінскай няні-казачніцы Арыны Радзівонаўны? І пра нашчадкаў Аляксандра Сяргеевіча ў Беларусі ёсць шмат чаго цікавага. “Нельга абняць неабдымнае, тым больш у межах мастацкага праекта, — усміхаецца Алена Мацевасян. — Але мы вывучаем грамадскую думку і, мяркую, гэта можа стаць тэмай наступнага праекта. Пра тое была ўжо і гаворка як з маскоўскімі калегамі, так і з вільнюскімі. Бо і ў Літаратурным музеі Аляксандра Пушкіна ў Вільнюсе, з якім у нас ёсць дамова аб супрацоўніцтве, таксама шмат цікавых матэрыялаў па тэме “Пушкін і Беларусь”.

Як і заведзена ў добрых сяброў, будзе ў беларусаў і візіт у адказ: у жніўні-верасні наступнага года “Купала паедзе да Пушкіна”. Гэта значыць, купалаўцы павяжуць у Маскву, у Музеі Пушкіна, выставу “Малюся я небу, зямлі і прастору”. “Выстава робіцца з фондаў нашага музея, яна паказвае знакавае асобы Янкі Купалы, яго творчасці, яго высокай місіі ў жыцці, — удакладняе Алена Мацевасян. — Карацей, мы прадставім Янку Купалу расійскім наведвальнікам як сімвал самой Беларусі”.

Хто ў кераме жыве

Дзіяна Курыла

У Віцебскім запарку можна набыць жывых птушак і нават маленькую камерунскую козачку

Шмат жадаючых купіць шаўковых, паркалёвых курэй. Яны не з тканін, як можна падумаць, а жывыя дэкаратыўныя птушкі. Дырэктар запарка Аляксей Андрэйкаў задаволены: установа упершыню атрымала ліцэнзію на гандлёвую дзейнасць. І тут можна ўжо не толькі паназіраць за жывёламі ці птушкамі, але і купіць нешта жывое. Праўда, запарк мае права прадаваць толькі свойскіх і экзатычных прадстаўнікоў фаўны. А ў пералік разам з марскімі свінкамі ды хвалістымі папугаямі патрапілі куры і козы.

Па меркаванні дырэктара, якраз дэкаратыўныя куры і мініяцюрныя камерунскія козы могуць прынесці запарку неблагі прыбытак. Шаўковыя куры — адна з старажытных парод, завезены ў Еўропу з Кітая. Прычым каштоўнасць іх мяса і яек усходняй медыцына прыраўноўвае да жэньшэню.

ГЕОРГІЙ ШАВЛОК

А саміх курэй за іх шаўкавістае піро часта завуць кошкі з сямейства курыных. Паркалёвыя куры, або бентамки, вага якіх не дасягае і кілаграма, таксама нясуць пажыўныя яйкі, яны выдатныя квактухі з рахманым норавам і цяплявія ў кантактах з дзецьмі. А вось аматарам вялікіх птушак запарк можа прапанаваць курэй пароды брама: яны вырастаюць да 10 кілаграмаў.

Нягледзячы на тое, што ў Беларусі няма кітабоёў, якія раней заўсёды бралі з сабой у далёкія плаванні маленькіх камерунскіх козачак, каб мець свежае малако і мяса, разводзіць тут гэтых свойскіх жывёл знойдзеца нямала ахвотнікаў, упэўнены Аляксей Андрэйкаў. Першы казіны прыплод запарк чакае ўзімку. А экзатычныя кураняты з’явіцца ў інкубатары: гэтая штучная квактуха можа выседжаць яйкі самых розных птушак — ад папугаў да гусей.

Цяпер у Віцебскім запарку жыве 45 відаў земноводных, птушак, млекакормячых — усяго каля 300 асобін жывёльнага свету з розных куткоў зямлі.

Фантазіі ў рэальным стылі

Полацкі абярэг аб’яднаў майстроў на Фестывалі

Фестываль-конкурс шматковай творчасці “Полацк-квілт” сабраў больш за паўсотні работ, выкананых у розных тэхніках шыцця. Яны выраблены як прызнанымі майстрамі-мастакімі — прызёрамі міжнародных конкурсаў шматковага шыцця, так і навічкамі-аматарамі. На

конкурсе можна ўбачыць і сам Полацкі абярэг — гіганцкае палотнішча плошчай больш за 90 квадратных метраў.

У намінацыі “Традыцыйная” выстаўлены трохслойныя работы, выкананыя па канонах тэхнікі “квілт”: маляўнічы верх, праслойка, падкладка і прасцежка. У намінацыі “Сучасная” тэхніка дапускаецца любая, галоўнае,

каб былі выкарыстаны тканіны. Увасобіць у рэальнасць фантазію майстрам дапамагалі самыя разнастайныя матэрыялы — ад выкананых уручную карункаў да фотапрынтаў на палатне.

У Полацк свае работы прывезлі майстры з Мінска, Віцебска, Гродна, расійскіх Смаленска, Яраслаўля, Рыбінска, Санкт-Пецярбурга, Мурманска.

Музыкаў праводзілі авацыямі

Бурнымі апладысманамі ўзнагародзілі варшаўскія меляманы Дзяржаўны сімфанічны аркестр Беларусі

Калектыў пад кіраўніцтвам Аляксандра Анісімава з поспехам выступіў у канцэртнай зале Нацыянальнай філармоніі Польшчы. У праграме прагучалі творы беларускіх кампазітараў Яўгена Глебава і Дзмітрыя Смольскага, а таксама сюіта для аркестра “Шахеразада” Мікалая Рымскага-Корсакава. Глядацкая зала, у якой не было свабодных месцаў, узнагародзіла беларускіх музыкаў авацыямі. Выступленне Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра Беларусі прайшло ў фармаце арганізаванага Нацыянальнай філармоніяй Польшчы цыкла канцэртаў “Музычныя сустрэчы”.

Пасля выступлення Аляк-

Маэстра Анісімаў дырыжыруе ў Варшаве

сандр Анісімаў і прадстаўнікі беларускага пасольства ў Варшаве сустрэліся з генеральным дырэктарам, галоўным дырыжорам Нацыянальнай філармоніі Польшчы Антоні Віцэем. Пад час

гутаркі былі абмеркаваны пытанні супрацоўніцтва Нацыянальнай філармоніі Польшчы з Беларускай дзяржаўнай філармоніяй па правядзенні мерапрыемстваў падобнага роду ў наступным годзе.